

VLAAMSE OUDERENRAAD

Advies 2012/1
over de berekening van de gebruikersbijdrage voor de diensten voor
gezinszorg en aanvullende thuiszorg en de diensten voor logistieke
hulp

VLAAMSE OUDERENRAAD

Advies 2012/1
over de berekening van de gebruikersbijdrage voor de diensten voor
gezinszorg en aanvullende thuiszorg en de diensten voor logistieke hulp

Inhoud

I. Situering	3
II. Vaststellingen	3
III. Voorlopig advies.....	4
Kader voor de uitwerking van de bijdrageregeling	4
Gevolgen voor de oudere gebruikers	5
Bepaling van de gebruikersbijdrage per hulptype	5
Bijdrage afhankelijk van gezinssamenstelling en inkomen.....	6
Communicatie	6
Evaluatie	7

I. Situering

Wie gezinszorg en aanvullende thuiszorg (schoonmaakhulp, professionele oppashulp en karweihulp) ontvangt vanwege een dienst voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg, betaalt daarvoor een bijdrage per uur. In haar Conceptnota betreffende de berekeningswijze van de gebruikersbijdrage stelt de Vlaamse overheid zichzelf nu tot doel een vereenvoudigde manier vast te leggen waarop de diensten voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg en de diensten voor logistieke hulp vanaf januari 2013 deze persoonlijke bijdragen van de gebruikers moeten bepalen.

Daarbij is de gebruiker de natuurlijke persoon bij wie tijdens het sociaal onderzoek vastgesteld wordt dat die de hoogste BEL-score heeft van alle personen van 18 jaar of ouder die verblijven in de woning waar een dienst hulp biedt of zal bieden. Zijn bijdragen worden berekend door de som te nemen van zijn belastbaar inkomen en dat van zijn gezin, nl. alle personen die gedomicilieerd zijn op hetzelfde adres en tot dezelfde generatie als de gebruiker behoren. Het inkomen van een echtgeno(o)t(e) of inwonende broer of zus wordt dus meegeteld. Het inkomen van een inwonende ouder heeft daarentegen geen invloed op de berekening van het inkomen van de gebruiker. Voorts wordt per kind ten laste een bepaald bedrag afgetrokken. Er wordt een afwijkmogelijkheid voorzien wanneer de gebruiker kan aanduiden dat het huidige gezinsinkomen minstens 20% lager ligt dan het inkomen dat gebruikt werd voor de berekening van de bijdrage. Ook voor kortdurende hulp, gezinszorg in een dagverzorgingscentrum en meerlingenhulp gelden specifieke afwijkingen. En wanneer de gebruiker of één van de andere gezinsleden recht heeft op een leefloon of een inkomensgarantie voor ouderen worden de gebruikersbijdragen herleid tot een lager bedrag. Verder is het de bedoeling een systeem te ontwikkelen waarmee de bijdragen automatisch berekend worden en ter beschikking gesteld worden van de diensten.

De hiervoor beschreven regeling treedt in werking op 1 januari 2013, samen met de maximumfactuur in de thuiszorg. Gebruikers die in de loop van 2012 geen beroep deden op gezinszorg, vallen automatisch onder de nieuwe bijdrageregeling indien zij in 2013 hulp of ondersteuning aanvragen. Voor gebruikers aan wie in 2012 reeds gezinszorg verleend werd, wordt een overgangsmaatregel voorzien.

II. Vaststellingen

1. De Conceptnota die aan de Vlaamse Ouderenraad ter advies voorgelegd wordt, bevat de technische principes over de wijze waarop de diensten voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg en de diensten voor logistieke hulp vanaf 2013 de persoonlijke bijdragen van de gebruikers moeten berekenen. De Vlaamse Ouderenraad stelt evenwel vast dat heel wat informatie ontbreekt om ten gronde te adviseren over de impact van de invoering van deze nieuwe bijdrageschalen. Momenteel is immers nog zeer weinig bekend over de concretisering van de maximumfactuur in de thuiszorg, over de defederalisering van de ouderenzorg en over de overheveling van de dienstencheques aan Vlaanderen. De Vlaamse Ouderenraad is ervan overtuigd dat de veranderingen in de gebruikersbijdragen in deze

breder context geplaatst moeten worden en wenst de overheid te wijzen op het belang van integratie en visieontwikkeling m.b.t. deze verschillende schakels in de woonzorg.

2. Het gebrek aan informatie uit aanverwante dossiers maakt het voor de Vlaamse Ouderenraad niet alleen onmogelijk om een globaal advies uit te brengen over de betaalbaarheid van de gezinszorg en aanvullende thuiszorg voor de oudere gebruikers, ook de gevolgen voor het aantal zorgvragen en de zorgvoorkeur van ouderen zijn op basis van de conceptnota niet gekend. Ten gevolge van de nieuwe bijdrageschalen wordt het gevaar voor het installeren van ongelijkheid ten eerste tussen de verschillende gebruikersgroepen in de gezinszorg en aanvullende thuiszorg en ten tweede tussen gebruikers van gezins- en thuiszorg en bewoners van residentiële voorzieningen wel reëel.

3. De Vlaamse Ouderenraad herhaalt hierbij zijn vroeger ingenomen standpunten, namelijk dat zorg en ondersteuning voor alle burgers en in het bijzonder voor ouderen betaalbaar dient te zijn. Daarnaast ijvert de Vlaamse Ouderenraad steeds voor het behoud van autonomie en keuzevrijheid van ouderen zelf, ook in zorgsituaties. De keuze tussen hulp en ondersteuning vanwege diensten voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg of via dienstenchequebedrijven mag niet impliciet aangestuurd worden via de gebruikersbijdrage. En ook de beslissing om thuis te blijven wonen of om te verhuizen naar een residentiële voorziening mag niet omwille van verhoogde financiële druk plaatsvinden. Aansluitend moet de vermaatschappelijking van de zorg hierbij ter sprake komen. De Vlaamse regering dient deze volledige reikwijdte in haar argumentatie op te nemen.

III. Voorlopig advies

Op basis van een grondige bespreking van de Conceptnota over de berekeningswijze van de gebruikersbijdrage en rekening houdend met de hiervoor beschreven vaststellingen formuleert de Vlaamse Ouderenraad volgend voorlopig advies:

Kader voor de uitwerking van de bijdrageregeling

4. De Vlaamse Ouderenraad kan zich goed vinden in de uitgangspunten die de overheid hanteert bij het uitwerken van de bijdrageregeling. Toegankelijkheid en bijzondere aandacht voor de laagste inkomens zijn onontbeerlijk. Daar de adequate uitwerking van een automatisch berekeningssysteem een hogere transparantie voor de gebruikers zal realiseren, wordt dit door de Vlaamse Ouderenraad tijdig verwacht.

5. Bij het vastleggen van de principes voor de berekening van de gebruikersbijdrage wordt gestreefd naar budgetneutraliteit voor de overheid. Er wordt daarbij wel rekening gehouden met de demografische evoluties. De impact op de veranderingen in de zorgvragen blijven echter onbekend. In geen geval mag het ijveren voor budgetneutraliteit voor de overheid of voor de diensten ertoe leiden dat zorgvragen onbeantwoord blijven.

Gevolgen voor de oudere gebruikers

6. Vanaf 1 januari 2013 zullen enerzijds de eigen bijdragen voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg wijzigen en zal anderzijds de maximumfactuur ingevoerd worden. Hoewel momenteel weinig geweten is over de concrete uitwerking van de maximumfactuur, en bijgevolg ten gronde nog geen uitspraak gedaan kan worden m.b.t. de betaalbaarheid van de gezins- en thuiszorg, benadrukt de Vlaamse Ouderenraad dat deze dubbele operatie niet mag resulteren in een algemene verhoging van de bijdragen voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg (d.w.z. ook budgetneutraliteit voor de gebruikers).

7. Bovendien dient de Vlaamse regering er zich van bewust te zijn dat dergelijke verhoging van de persoonlijke bijdragen voor de gezinszorg en aanvullende thuiszorg de drempel voor kwetsbare ouderen kan vergroten, ook indien de maximumfactuur dit later zal compenseren. De prefinanciering van de diensten vormt dan een onoverkomelijk probleem.

Eveneens wordt het mogelijk dat gebruikers met middelgrote en grote inkomens afhaken waardoor het principe van de budgetneutraliteit van de diensten in het gedrang kan komen.

8. Om de werkelijke implicaties van de nieuwe bijdrageregeling te kennen, adviseert de Vlaamse Ouderenraad een studie die de gevolgen van de voorgestelde bijdragen en concepten volledig in beeld brengt. Een simulatie waarbij de nieuwe bijdragen alsook de gezins- en inkomensdefinities op het huidige gebruikersbestand toegepast worden, dient inzicht te verschaffen in de objectieve gevolgen voor alle gezinstypes en inkomensgroepen. Informatie moet in eerste instantie gezocht worden in bestaand studiemateriaal, zo nodig dient bijkomend onderzoek opgezet te worden. De resultaten dienen breed bekend gemaakt te worden.

Bepaling van de gebruikersbijdrage per hulptype

9. Voor de berekening van de gebruikersbijdrage voor karweihulp wordt de persoonlijke bijdrage voor gezinszorg vermenigvuldigd met drie. De Vlaamse Ouderenraad steunt het differentiëren van de bijdragen tussen de verschillende dienstverleningsvormen. Echter de bijdrage voor karweihulp wordt als zeer hoog ervaren.

10. Hoewel begrepen wordt dat het verlenen van gezinszorg in het weekend een bijdrageverhoging vergt, vindt de Vlaamse Ouderenraad de voorgestelde verhoging tot 60% disproportioneel.

11. In voorliggend concept wordt een aftopping van de maximale bijdrage voorzien voor kortdurende hulp (nl. gezinszorg gedurende maximaal 60 kalenderdagen). De redenering van de Vlaamse overheid bij dit voorstel wordt niet geëxpliciteerd. Er wordt daarom opnieuw gepleit voor inzicht in de verschuivingen die deze maatregel teweeg kan brengen,

zowel voor de verschillende gebruikersgroepen als voor het aanbod in de gezinszorg en aanvullende thuiszorg. De ouderen vrezen immers dat het aandeel van het zorgaanbod voor hen zal verminderen.

De Vlaamse Ouderenraad benadrukt evenwel dat tegen een betaalbare prijs aan elke zorgvraag tegemoet moet worden gekomen, ongeacht het om kortdurende of langdurige ondersteuning gaat.

12. De Vlaamse Ouderenraad verwacht van de Vlaamse overheid niet alleen de correcte en spoedige uitwerking van de bijdrageregeling en van de maximumfactuur maar eveneens een blijvende investering om het volledige Vlaamse zorg- en hulpverleningsaanbod voldoende groot en toegankelijk te maken. Ook een aanbodtekort of een gebrek aan kennis en begeleiding kunnen ouderen van de nodige zorg- en hulpverlening weerhouden.

Bijdrage afhankelijk van gezinssamenstelling en inkomen

13. Voor de berekening van de gebruikersbijdrage wordt rekening gehouden met het gezinsinkomen. Het gezin bestaat uit de gebruiker en alle andere personen die gedomicilieerd zijn op hetzelfde adres als de gebruiker en behoren tot dezelfde generatie als deze gebruiker. De Vlaamse Ouderenraad steunt deze definitie aangezien zij ervoor zorgt dat bepaalde vormen van mantelzorg, bijvoorbeeld voor inwonende ouders, financieel niet afgestraft worden.

14. De Vlaamse Ouderenraad adviseert duidelijkheid te scheppen inzake de inschatting van de concepten 'gezin' en 'inkomen' bij alle collectieve woonvormen. Interessante woon(zorg)formules zoals het Abbeyfield-wonen of het duplex- en kangoeroewonen mogen niet afgeraden worden.

15. De inschatting van het gezinsinkomen door de belastingdienst moet duidelijk, volledig en correct gebeuren.

16. De Vlaamse Ouderenraad leest in de Conceptnota dat de Tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden niet in rekening gebracht wordt bij de berekening van het gezinsinkomen van de gebruiker. Deze werkwijze wordt sterk gesteund. De Vlaamse Ouderenraad gaat ervan uit dat deze bepaling ongewijzigd blijft bij de verdere uitwerking van de berekeningswijze van de gebruikersbijdrage, ook bij overheveling van de bevoegdheden inzake de Tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden.

Communicatie

17. De Vlaamse Ouderenraad verwacht nog in 2012 een duidelijke communicatiecampagne over de nieuwe bijdrageregeling naar de burgers toe. De verantwoordelijkheid hiertoe ligt bij

de initiatiefnemende overheid, die oog dient te hebben voor laagdrempelige en toegankelijke informatie. Om tegemoet te komen aan de informatiebehoeften van alle ouderen wordt bovendien informatie via de traditionele kanalen en via persoonlijke contacten gevraagd. Ouderen moeten zich autonoom en eenvoudig kunnen informeren over de kosten voor zorg en ondersteuning.

Evaluatie

18. De impact van de invoering van de gebruikersbijdrage voor de overheid, voor de diensten en voor de gebruikers zal via evaluatie opgevolgd worden. De Vlaamse Ouderenraad steunt dit voornemen en bepleit een objectieve evaluatie van de vernieuwingen, binnen de termijn zoals aangegeven door de minister zelf en met voldoende oog voor de betaalbaarheid voor de gebruikers. De Vlaamse Ouderenraad wenst hierbij als adviespartner blijvend betrokken te worden.

19. Een minimale gebruikersbijdrage wordt in voorliggend ontwerp enkel toegekend wanneer de gebruiker of een van de andere gezinsleden recht heeft op een leefloon of een inkomensgarantie voor ouderen. Er wordt aangegeven dat deze afwijkende schaal in de toekomst eveneens toegepast kan worden op andere nog te definiëren gebruikersgroepen, indien dit wenselijk blijkt na evaluatie. De Vlaamse Ouderenraad verwacht dat desgevallend aan deze belofte gehouden wordt, ongeacht de beschikbare budgetten voor welzijn. Een grondige evaluatie dient de groep financieel kwetsbaren die in aanmerking komen voor een verminderd tarief correct in beeld te brengen en zo nodig een uitbreiding van de minimale bijdrage voor te stellen. De bijdrageschalen mogen in geen geval leiden tot uitsluiting van mensen die in armoede leven.

Dit neemt niet weg dat er ook al in het lopende jaar studiewerk verricht kan worden, bijvoorbeeld om de hypothesen over de impact op de diverse gebruikersgroepen scherper te formuleren (zie adviespunt 8).

20. Ook inzake de concretisering van de maximumfactuur in de thuiszorg, de defederalisering van de ouderenzorg en de overheveling van de dienstencheques aan Vlaanderen rekent de Vlaamse Ouderenraad er op dat hij hierbij als volwaardige partner betrokken wordt. Een algemene visie en volledig advies inzake de toekomst van de ouderenzorg steunt immers op betrokkenheid bij al deze dossiers.

Goedgekeurd door de algemene vergadering op 28 maart 2012.

Jul Geeroms
Voorzitter

Mie Moerenhout
Directeur